PESCĂRUŞII TINERI

PESCĂRUŞUL de A.P. Cehov. În româneşte de Moni Ghelerter şi R.Teculescu ● **TEATRUL MIC** ● Data premierei: 29 octombrie 1993 ● Regia: Cătălina Buzoianu ● Scenografia: Lia Perjovschi ● Distribuţia: Valeria Seciu (Arkadina), Mircea Albulescu (Dorn), Mitică Popescu (Sorin), Gheorghe Visu (Trigorin), Papil Panduru (Şamraev), Monica Ghiuţă (Polina Andreevna), Irina Movilă (Maşa), Cristian Iacob (Treplev), Ana Ioana Macaria (Zarecinaia), Domniţa Mărculescu (Dădaca), Petre Moraru (Bătrînul Iacheu), Constantin Bărbulescu (Iaşa), Tania Popa, Valentina Mihalache (Fata în casă), Dan Zamfirescu (Bucătarul), Vitalie Bantaş (Medvedenko), Vitalie Lupaşcu (Iakov).

La colocviul internaţional Cehov, care a avut loc la Moscova anul trecut, cineva a spus că acest autor e totdeauna actual, fie că i se descoperă o sursă de prezenteism, fie că e situat într-un trecut cvasilegendar, fie că e interpretat ca un profet ce vorbeşte despre viitor. Cătălina Buzoianu a evitat orice brutalizare într-un sens sau altul a **Pescărușului**, dar ne sugerează similarităţi cu stări de spirit ale timpului nostru. Pasărea ucisă, simbolul piesei, e aspiraţia unei generaţii spre valori morale autentice, înăbuşită de indiferenţa, egoismul, gelozia oarbă a bătrînilor sau îmbătrîniţilor, speriaţi de asaltul tinereţii şi încercînd să-l stăvilească. Ei refuză pescăruşul, chiar cînd le e oferit împăiat. Nu vor să-şi mai amintească de el, amintirea lui îi jenează.

În istoria reprezentaţiilor cu această lucrare montarea de la Teatrul Mic aduce elemente noi. Sînt materializate simboluri. Lacul e pe scenă. Treplev şi Nina se hîrjonesc în apă, concepută aici ca un loc de purificare, înainte de spectacolul ce-l vor prezenta dramaturgul debutant şi actriţa debutantă. Masa unde se ospătează ai casei e tăcută şi luminată de sfeşnice, ascunsă într-o firidă a enormei peşteri sugerate nimerit de decorul Liei Perjovschi. În prim-planul scenei moare cineva; iar aici, vinovaţii încearcă să ispăşească, parcă, pe ascuns. Furia mocnită a Arkadinei împotriva talentatului şi contestatarului ei fiu, imagine a lucidităţii şi francheţei, izbucneşte cu violenţă, transformînd-o pe mama ce mima iubirea pentru copilul atît de frămîntat, într-o mahalagioaică barbară. Scena seducţiei, cînd aceeaşi Arkadina se aruncă asupra lui Trigorin cu o voluptate factice, siluindu-l, pur şi simplu – ultima şansă de a-l mai reţine o clipă lîngă frumuseţea ei ce se veştejeşte –, e relatată crud, dezvăluind vulgaritatea personajului ce poza în silfidă graţioasă. Valeria Seciu denunţă cu fervoare, cu cele mai potrivite mijloace, o antieroină; în acelaşi timp, fireşte, şi o biată femeie ce-şi apără cu ghearele şi cu dinţii ceea ce socoate a fi bunul ei, renumele ei, poza ei socială, calitatea de mamă grijulie.

Excelente portrete de gen ale uscăturilor din această pădure cehoviană fac Mircea Albulescu – policromă plăsmuire a celui de odinioară şi a actualului Dorn –, Mitică Popescu, Monica Ghiuţă. Dar centrul intrigii e situat pe tinerii Treplev şi Nina Zarecinaia. Regizoarea a fost interesată, în discursul ei, în primul rînd de aceşti juni intelectuali, artişti, pescăruşii care nu se simt bine pe uscatul pustiit, unde s-au rătăcit; ei visează marea cu orizontul ei nemărginit – şi vor muri: unul, cu adevărat, cealaltă cu sufletul ars de un necruţător foc lăuntric.

Cristian Iacob joacă frenetic. Treplev a fost interpretat totdeauna cu temperament. Acum i se adaugă, ca note caracteristice, inteligenţa tăioasă, modul particular de a scruta panopticum-ul uman din jurul său, dezamăgirea, capacitatea de a-şi vădi sieşi imposibilitatea de a convieţui cu această lume. Aparent, ar fi un ratat. În fapt, e un tînăr curajos, cu un caracter puternic, ferm. E metafora unui protest. A unei neîntinări. Femeia iubită nu-l iubeşte. Mama, adulată, e un om de nimic; nu numai că nu-l iubeşte, dar nici măcar nu e interesată de ceea ce el creează. Nu l-a citit. Cei din jur sînt suflete vide, manechine. El nu va dori să devină unchiul Vania. E dintre acele personaje cehoviene ce ratează totul, nu însă şi gestul fatal suprem, prin care îşi afirmă superioritatea morală absolută. Actorul susţine cu autoritate rolul. Cînd e în scenă, o umple – prin mobilitate şi patos. Cînd e în afara ei, îl presimţim ca o umbră ce se prelungeşte printre cei pe care-i vedem. N. Bălţăţeanu mi-a vorbit odată despre **omniprezenţa** actorului bun, care chiar cînd e dincolo de scenă, chiar cînd şi-a terminat rolul (dar piesa se continuă), rămîne în decor, în prezenţă inefabilă, printre ceilalţi. Într-unul din uimitoarele sale spectacole, Aureliu Manea a şi transformat în omniprezenţă o absenţă dintr-o piesă de Ibsen, femeia care stăruia încă pe podium vie şi, deopotrivă, fantomatică, între eroii principali, tăcută, dar copleşitoare. În **Pescărușul** de azi,

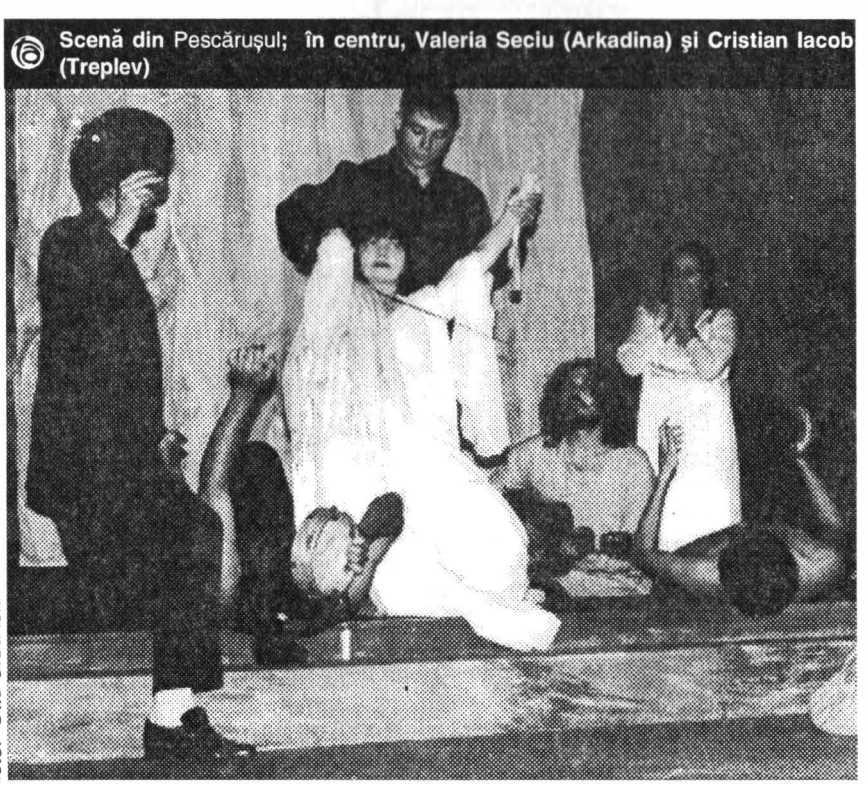

Scenă din Pescărușul; **în centru, Valeria Seciu (Arkadina) şi Cristian Iacob (Treplev)**

foto: Otto Urbanski

Treplev se impune ca un judecător al lumii sale şi apoi ca o victimă a acestei lumi, care îl pedepseşte pentru dreptatea lui.

Nina Zarecinaia e o tînără robustă, plină de viaţă, de aşteptări înfrigurate, stingherită de asalturile adolescentului; ca prieten îl agreează, dar ca bărbat, nu. E pasionată însă de Trigorin, ce-i apare în cale. E indiferent, moale. Are însă aura celebrităţii şi putinţa de a o duce pe Nina în tărîmul fermecat al teatrului şi în marele oraş. Ana Ioana Macaria e încercată de frisonul micii provinciale ce visează capitala – ca şi cele trei surori cehoviene. Şi de împătimirea pentru abulicul Trigorin (a cărui mască şi lentoare dezabuzată sînt bine concepute de Gheorghe Visu). Nu are, deocamdată, puterea de a figura drama Ninei, femeia înşelată şi totuşi încărcată de iubire, mama ce şi-a pierdut copilul, actriţa măruntă şi rătăcitoare căreia i s-au năruit idealurile de artă şi de viaţă.

În ultima vreme, unor studenţi buni, dar încă nu îndeajuns de formaţi, li se dăruiesc roluri capitale care-i pot înfrînge înainte de vreme. Nora, Zarecinaia, Antigona reprezintă pietre de moară pentru umeri prea slabi încă. Desigur, încrederea regizorilor e onorată în cazuri ca acelea de mai sus: o anume circumspecţie în atare distribuiri pe funcţii de anvergură ar putea însă evita dezamăgirile premature.

Cătălina Buzoianu se dovedeşte din nou un constructor artist, de perspectivă amplă şi idei certe. Ea vede în adîncurile pieselor. Înalţă faptele în simboluri. Imaginează lumi. Şi creează cutezătoare frumuseţi noi, acolo unde se părea că totul e orînduit, statornicit, cunoscut. **Pescăruşul** ei dinspre finalul secolului douăzeci are o bătaie de aripă majestuoasă.

VALENTIN SILVESTRU

COMEDII, COMEDII

Nevoia de a rîde, sănătos, „din toată inima", nu neapărat inteligent ori cu subînţelesuri, este una dintre cele mai fireşti trebuinţe umane, căreia nu i se pot sustrage nici spiritele superrafinate şi superintelectuale. Iar faptul că în ultimul timp, mai abitir parcă decît oricînd, repertoriile teatrelor abundă în comedii „uşurele", declarat „fără pretenţii", reflectă, neîndoielnic, răspunsul adecvat la o solicitare colectivă imperioasă pe care viaţa cotidiană, tot mai puţin veselă, o explică din plin. A strîmba din nas în faţa unor asemenea opţiuni ar fi o dovadă de ipocrizie; a le analiza cu prea multă rigoare – o pornire deplasată. Rămîne doar să vedem în ce măsură spectacolele cu astfel de texte respectă promisiunea implicită care le motivează, de fapt, apariţia: aceea de a ne face să ne „prăpădim de rîs".

Săritura lui Mălăele

PURICELE, adaptare de Horaţiu Mălăele după La Puce à l'oreille **de Georges Feydeau ● TEATRUL „NOTTARA" ● Data premierei: 10 octombrie 1993 ● Regia: Horaţiu Mălăele ● Decorul: Mihai Mădescu ● Costumele: Luana Drăgoescu ● Ilustraţia muzicală: Dinu Giurgiu ● Distribuţia: Horaţiu Mălăele (Victor-Emmanuel Chandebise, Poche), Dana Dogaru (Raymonde Chandebise), George Alexandru (Romain Tournel), Cristian Şofron (Carlos Homenides de Histangua), Stelian Nistor (Camille Chandebise), Victoria Cociaş (Lucienne Homenides de Histangua), Valentin Teodosiu (Augustin Ferraillon), Constantin Cotimanis (Doctorul Finache), Sorin Cociş (Etienne), Cerasela Iosifescu (Antoinette), Bogdan Vodă (Rugby), Ion Siminie (Baptistin), Mihaela Mihuţ (Eugénie), Clara Vodă (Olympe Ferraillon), Andreea Măcelaru (Clienta), Daniel Constantinescu (Portarul).**

Despre actorul Horaţiu Mălăele se poate spune, cu desăvîrşită linişte interioară, că este un geniu comic, unul dintre acei foarte rari actori a căror simplă ivire pe scenă dezlănţuie automat hohote de rîs; în lectura lui, probabil că şi „Mersul trenurilor" ar deveni un succes de ilaritate zguduitor. (La acestea n-ar fi rău ca Mălăele să se gîndească atunci cînd îl încearcă ispita de a supralicita efectele – dar asta e altă chestiune.) Despre farsa **Puricele în ureche** a lui Georges Feydeau nu sînt prea multe lucruri de spus – faptul că, de mai bine de un secol, ea „ţine afişul" în felurite teatre ale lumii e un argument care îi serveşte cauza mai bine decît orice comentariu ce i-ar exalta calităţile exemplare pentru specia în cauză: impecabilă înlănţuire de qui-pro-quo-uri, dialoguri spumoase şi aşa mai departe. O întîlnire între aceşti doi termeni de rezistenţă ai oricărei ecuaţii comice –

Moment din Puricele **lui Horaţiu Mălăele**